Keskkonnaministri käskkirja 08.12.2022 nr 421 muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase käskkirjaga muudetakse toetuse andmise tingimusi Keskkonnaministri 08.12.2022 käskkirjas nr 421 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2022-2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks (SEME3)“.

Muudatusega lisatakse käskkirja teistest sekkumistest lisaraha 774 506,65 eurot, et planeeritavad tegevused oleks võimalik ellu viia. Lisaks lisatakse projekti tagasi 5119,74 eurot. Eelarve muudatused toimuvad meetmete ja sekkumiste vahel. Sekkumisest 21.2.3.22 „Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine“ võtame ära ning tõstame käesoleva muudatusega sekkumisse 21.2.3.14 „Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine“ Ühtekuuluvusfondi summa 658 331 eurot ja riikliku kaasfinantseeringu 116 176 eurot. Muudatus on võimalik, kuna avatud taotlusvoorust võetavale toetusele ei ole olnud siiani piisavalt nõudlust.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi välissuhete osakonna piirivete erisaadik Harry Liiv (e-post harry.liiv@kliimaministeerium.ee, tel 626 2850) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kolmest punktist.

Käskkirja punktidega 1 kuni 3 sätestatakse keskkonnaministri 08.12.2022 käskkirja nr 421 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2022–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks (SEME3)“ lisarahastuse andmine kliimamuutustega kohanemiseks ja katastroofiriski ennetamiseks. Projekti lisatakse juurde abikõlbliku kuluna 779 626,39 eurot.

Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“, erieesmärgi nr 4 „kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks ja ajakohastamiseks.

Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirjas meetmes „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus”, number 21.2.3.1, sekkumine „Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine“. Sekkumise number on 21.2.3.14.

Keskkonnaagentuuri (edaspidi KAUR) hüdroloogia ja meteoroloogiateenuse tagamine (2.6) on üks majandusjulgeoleku ja elutähtsate teenustena riigikaitseliste ülesannete hulgas. Ühtlasi sama teenus on Kliimaministeeriumi haldusala kriitiline teenus. Teenus on alus mitmetele teistele elutähtsate teenuste osutajatele ja avalikkusele.

Teenuse tagamiseks on vajalik hüdrometeoroloogilise seirevõrgu kvaliteetne töö ning seetõttu seadmete jätkuv uuendamine tulenevalt seadmete elueast (10 aastat) ja teenusega seotud andmete hoidmiseks ja avaldamiseks vajalike IT-lahenduste kaasajastamine. KAUR kriitiliste teenuste toimimine on otseselt seotud elanike turvalisuse, majanduse toimimise, infrastruktuuri kaitse ja ühiskonna üldise valmisolekuga ilmast tulenevate riskide ennetamiseks ja leevendamiseks.

Seirevõrgu pidev toimimine nõuab regulaarseid investeeringuid. Nende puudumine viib seadmete vananemisele, tehniliste tõrgete tekkele ja negatiivselt mõjutab ilmavaatluste, prognooside ning hoiatusete täpsust. 107 meteoroloogia- ja hüdroloogiajaama üle Eesti vajavad järjepidevat uuendamist, et tagada seirevõrgu pikem jätkusuutlikkus ja kriitiliste teenuste toimimine. Jaamade uuendamise vajadus on 10 aasta tagant.

Alates 2024. aastast ei ole KAURi eelarves investeeringuteks vahendeid. KAUR hüdrometeoroloogiline seirevõrk on aastatel 2013-2023 erinevate projektide käigus läbinud kaasajastamise, mille tulemusena on see muudetud täisautomaatseks saavutades olulise kokkuhoidu tööjõukuludes. Peale seirevõrgu täisautomatiseerimist kasutab KAUR erinevate projektide, nt SEME3[1] (2023-juuni 2026) ja üleujutuse projekti[2] (2024-2029) vahendid, tagades seirevõrgule jätkusuutlikkuse ja toimepidevuse.

KAUR seirevõrgu uuendamiseks investeeringute vajadused on määratletud kuni 2035. Käesoleval SF rahastusperioodil aastatel 2026-2029 on investeeringute vajadus suurusjärgus 4,1 miljonit eurot.

Ettepanek suunata vabanevad vahendid KAUR hüdrometeoroloogilise seirevõrgu toimepidevuse tagamiseks järgnevate tegevuste kaudu:

- Raadiosondeerimisjaama tarkvara uuendamine
- Ilmapanga uuendused
- Keskkonnaagentuuri ilmaprognooside ja hoiatusteenuse osutamiseks kasutatava sisekeskkonna uuendused
- Keskkonnaseire infosüsteemi KESE arendamine andmekvaliteedi parandamiseks
- Meteojaamade (7) seadmete uuendamine (sh fotosünteetiliselt aktiivse kiirguse (PAR) mõõteseadmed)

Kokku summas 774 506,65 eurot, lisaks 5119,74 eurot, sisaldades tegevuste elluviimiseks vajalikku personalikulu. Kokku on vajadus 779 626,39 eurot.

Käskkirjalist tegevust toetatakse meetmest „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ ning rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelis 1.

[1] Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine (SEME3) | Keskkonnaagentuur

[2] Üleujutusohu ennetamine ja leevendamine, hoiatussüsteemid | Keskkonnaagentuur

Tabel 1. Planeeritud meetme detailne jagunemine

Meetme number	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaas-finantseering (euro)	Oma-finantseering (euro)	Kogu-maksumus (euro)
21.2.3.1	Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüstee mide rajamine; mitteheas seisundis veekogumite tervendamine; KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed; meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	42 488 236 +658 331= 43 146 567	85%	2 497 924+ 116 176= 2 614 100	5 000 000	49 986 160+ 774507= 50 760 667
	Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüstee mide rajamine	25 080 000	85%	0	4 425 882	29 505 882
	Mitteheas seisundis veekogumite tervendamine	4 612 000	85%	813 882	0	5 425 882
	KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed	6 691 669	85%	722 942	457 942	7 872 552
	Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	5 446 236+ 658 331 = 6 104 567	85%	961 100+ 116 176 =1 077 276	0	6 407 336+ 774 507 = 7 181 843
21.2.3.2	Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks; Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine	17 275 000 – 658 331= 16 616 669	85%	866 177- 116 176= 750 001	2 182 353	20 323 530- 774 507= 19 549 023

Eelarve muudatused toimuvad kahes meetmes. Detailsem muudatuste info on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Planeeritud meetme detailne jagunemine peale kahe sekkumisega seotud muudatuste tegemist.

Rahastatavad tegevused	ELi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	5 446 236 + 658 331= 6 104 567	85%	961 100 +116 176 = 1 077 276	0	6 407 336 + 774 507 = 7 181 843
Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine	1 275 000- 658 331 = 616 669	85%	116 176- 116 176 =0	108 824	1 500 000- 774 507= 725 493

Tehtavad muudatused (EL toetus, riiklik kaasfinantseering ning väljundnäitaja: Investeeringud uutesse või uuendatud looduskatastroofiohu seire, katastroofideks valmisoleku, nende eest hoiatamise ja neile reageerimise süsteemidesse (euro) suurenemine) viiakse sisse järgmise perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmete nimekiri muutmisega. Lisaks kaalutakse väljundnäitajate „Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu (ha) sihttase 50 ning Linna rohestamise kava (arv) 10“ muutmist. Rakenduskavas muudatusega seotud sekkumiskoodid ja vajadusel muudatusega seotud näitajad muudetakse järgmise rakenduskava muudatusega.

Lisarahastust on taotletud tegevustele, mille elluviimise aeg on vajalik 2026-2027 aastatel. Kavandatud tegevuste elluviimise vajadus on esimesel võimalusel eelkõige IT-valdkonna tegevuste osas (raadiosondeerimisjaama tarkvara uuendamine, Ilmapank, riigi infosüsteemi kuuluv keskkonnaseire andmekogu KESE) kuna need on olulised järjepidevate andmete laekumisel ja töötlemisel (sh uuenenud olustikus andmete saamine raadiosondidelt, erinevate mõõteseadmete andmete töödeldavuse ja turvanõuete täitmise tagamine). 2027 aastal on vajalik osades meteoroloogiajaamades mõõteseadmete uuendamine nende eluea lõppemise tõttu. Tegevused on kavandatud projekti SEME3 jätkutegevustena, mille senised kinnitatud tegevused on kavandatud lõppema 2026 suvel.

3. Käskkirja eelnõu vastavus ELi õigusele

Käskkirja eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi. Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhinduda neist otse,

arvestades eelnõus ja selle alusel antavates Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatut. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirjas toodud muudatusega seoses hindame, et meetme eelarve vahenditega saavutatakse käskkirjas toodud mõõdikutele seatud sihttasemed ning toetusi antakse vastavalt rakenduskavas planeeritule. Käskkirja alusel antav toetus toetab valitsussektori eelarvepositsiooni. Käskkirjal on positiivne mõju rakenduskavas seatud eesmärkide saavutamiseks.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantselei, Euroopa Komisjoni ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskusega. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.

Kooskõlastustabel	
Märkus ja selle esitaja	**Kliimaministeeriumi vastus**
Märkuse esitaja: Rahandusministeerium kooskõlastab märkustega arvestamisel	
Juhime tähelepanu, et eelnõus kavandatud eelarve muudatused tuleb kajastada järgmises „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021– 2027“ muudatuses ning Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 meetmete nimekirja muudatuses, palume vastav sisend esitada rahandusministeeriumile.	Arvestame. Esitame dokumentide muutmiseks vastava hinnangu RMi. Sihttasemete analüüs on veel käimas.
Seletuskirjas on märgitud, et näitajatega seotud muudatused viiakse sisse järgmise meetmete nimekirja muutmisega. Juhime tähelepanu, et näitajate „Investeeringud uutesse või uuendatud looduskatastroofiohu seire, katastroofideks valmisoleku, nende eest hoiatamise ja neile reageerimise süsteemidesse“ ja „Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu“ puhul on tegemist rakenduskava näitajatega. Seega näitajate sihttasemete muutmisel võib olla vajalik nende korrigeerimine ka rakenduskavas. Hetkel on rakenduskava muudatuse juures viidatud vaid sekkumiskoodide muutmise vajadusele (lk 4), aga palume lisada viide ka näitajatele, mille muutmine rakenduskavas võib samuti osutuda vajalikuks.	Arvestatud.
Juhul, kui on juba tehtud analüüs muudatuse mõju kohta meetme 21.2.3.22 „Elusloodus	Selgitame. Kliimaministeerium koos rakendusüksusega hindab näitajate

kaitse ja kasutus“ näitajate sihttasemetele, siis palume lisada ka see info, et seletuskirjast selguks terviklikult eelarve ümbertõstega kaasnev mõju rakenduskava tulemustele.	sihttasemed I poolaasta seisuga üle ning vastavalt tulemustele plaanime muudatused vajalikesse dokumentidesse sisse viia.